

Standard dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy

Warszawa, wrzesień 2020, wersja 1.

Autorzy:

Monika Szczygielska Dostępni.eu, Fundacja Widzialni
Przemysław Marcinkowski Fundacja Widzialni
Marcin Luboń Fundacja Widzialni

Konsultacje:

Pracownicy Urzędu m.st. Warszawy:

- Biura Administracji i Spraw Obywatelskich
- Biura Cyfryzacji Miasta
- Biura Marketingu Miasta
- Biura Organizacji Urzędu
- Miejskiego Centrum Sieci i Danych
  oraz
  Pełnomocnik Prezydenta m.st. Warszawy ds. dostępności

Skład:

Marcin Luboń Fundacja Widzialni

Spis treści

Standard dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy 1

Spis treści 3

Skróty 6

1. Wprowadzenie do Standardu dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy 7

1.1. Cel opracowania 7

1.2. Odbiorcy i przeznaczenie opracowania 7

1.3. Zakres opracowania 7

1.4. Dostępność jako zasada horyzontalna 8

1.5. Podstawa opracowania 8

1.6. Okoliczności powstania opracowania 8

1.7. Aktualizacja opracowania 8

2. Prawo o dostępności 9

2.1. Prawo o dostępności cyfrowej 9

2.2. Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami 10

2.3. Ustawa o dostępności cyfrowej 10

2.4. Ustawa o zapewnianiu dostępności 10

2.5. Inne dokumenty 11

3. Słownik pojęć 12

3.1. Aplikacja mobilna 12

3.2. Audiodeskrypcja 12

3.3. Audyt stron www i aplikacji 13

3.4. Alt 13

3.5. CAPTCHA 13

3.6. CMS 13

3.7. Czytnik ekranu 13

3.8. Deklaracja dostępności 13

3.9. Dostęp alternatywny 14

3.10. Etykiety 14

3.11. Ekstranet 14

3.12. Fokus 14

3.13. Formularz 14

3.14. Generator deklaracji dostępności 14

3.15. Intranet 15

3.16. Link 15

3.17. Listy wyboru ... 15
3.18. Multimedia ... 15
3.19. NVDA ... 15
3.20. Tekst łatwy do czytania i zrozumienia (ang. *easy-to-read text*) ... 15
3.21. Nagłówki ... 16
3.22. Napisy dla niesłyszących/napisy rozszerzone ... 16
3.23. Napisy na żywo ... 16
3.24. Nawigacja ... 16
3.25. Parsowanie ... 16
3.26. Polski język migowy (PJM) ... 16
3.27. Program powiększający ... 17
3.28. Prosty język (ang. *plain language*) ... 17
3.29. Respeaking ... 17
3.30. Rejestr stron internetowych i aplikacji mobilnych ... 17
3.31. RWD (*ang*. *Responsive Web Design*) ... 17
3.32. Skip link ... 17
3.33. Strona internetowa ... 18
3.34. System językowo-migowy (SJM) ... 18
3.35. Tabele ... 18
3.36. Technologie asystujące ... 18
3.37. Tytuł strony ... 18
3.38. Transkrypcja ... 18
3.39. Walidator (ang. *validator*) ... 19
3.40. WCAG 2.1 ... 19
3.41. Właściciel biznesowy strony internetowej lub aplikacji mobilne ... 19
4. Zakres podmiotowy i przedmiotowy UDC ... 20
4.1. Kogo dotyczą obowiązki wynikające z UDC? ... 20
4.2. Czego dotyczy dostępność według UDC? ... 20
4.3. Inne obowiązki wynikające z UDC ... 22
4.4. Źródła interpretacji ... 23
5. Harmonogram wejścia w życie UDC i okresy przejściowe ... 24
6. Zwolnienia z obowiązku zapewnienia dostępności cyfrowej elementów stron www i aplikacji mobilnych ... 26
6.1. Multimedia nadawane na żywo ... 26
6.2. Multimedia opublikowane przed 23 września 2020 roku ... 26
6.3. Dokumenty archiwalne opublikowane przed 23 września 2018 roku ... 27

6.4. Mapy, mapy interaktywne, geoportale 27
6.5. Treści zewnętrzne 28
6.6. Materiały z intranetu i ekstranetu sprzed 23 września 2019 roku 28
6.7. Dzieła sztuki, archiwalia, muzealia 28
6.8. Treści archiwalne 29
7. Wymagania dotyczące dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych 30
7.1. Narzędzia 30
7.2. Wymagania techniczne i funkcjonalne serwisu internetowego/aplikacji mobilnej WCAG 2.1. AA zgodnie z załącznikiem do UDC 31

Skróty

Najczęściej używane skróty:

ATAG ang. *Authoring Tool Accessibility Guidelines* (Wytyczne dostępności dla twórców autorskich narzędzi internetowych)

BIP Biuletyn Informacji Publicznej

ETR ang. *easy-to-read text*, tekst łatwy w rozumieniu i czytaniu

KRI Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 roku w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz.U. 2012 poz. 526)

KRRiT Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

MC Ministerstwo Cyfryzacji

PAD Polska Akademia Dostępności

PJM Polski Język Migowy

RWD ang. *Responsive Web Design*, automatyczne dopasowanie zawartości do formatu ekranu

UAAG ang. *User Agent Accessibility Guidelines* (Wytyczne dostępności programów dla użytkownika końcowego)

UDC Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848)

UJM Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. 2017 poz. 1824)

UM Urząd m.st. Warszawy

UZD Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2020 poz. 1062)

WCAG ang. *Web Content Accessibility Guidelines* (Wytyczne dostępności treści internetowych)

1

Wprowadzenie do Standardu

1.1. Cel opracowania

Opracowanie służy wprowadzeniu jednolitych standardów dostępności cyfrowej w Urzędzie m.st. Warszawy dla stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz ich elementów. Stosowanie jednolitych standardów dostępności cyfrowej jest również rekomendowane dla jednostek organizacyjnych i osób prawnych m.st. Warszawy.

Dokument wspiera realizację założeń cyfrowej transformacji Warszawy. Zakłada ona wprowadzanie prostych, intuicyjnych, dostępnych usług cyfrowych o wysokim poziomie dojrzałości, przez zastosowanie jednolitych standardów technologicznych.

1.2. Odbiorcy i przeznaczenie opracowania

Dokument powstał z myślą o pracownikach m.st. Warszawy, w szczególności tych, którzy:

- decydują o powstaniu stron internetowych i aplikacji mobilnych,
- nadzorują proces ich zamawiania i odbioru, rozwoju lub przebudowy,
- aktualizują je,
- tworzą cyfrowe treści, dokumenty, multimedia,
- monitorują proces zapewniania dostępności.

Standard ma charakter publiczny i może być udostępniany jako część dokumentacji przetargowej.

1.3. Zakres opracowania

Standard dostępności cyfrowej Urzędu m.st. Warszawy zawiera: kontekst prawny dostępności cyfrowej, słownik pojęć, interpretacje UDC, harmonogram i okresy przejściowe wynikające z UDC, zwolnienia z obowiązku zapewniania dostępności oraz wymagania dotyczące dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych. Dokument zawiera 5 załączników:

- **Załącznik A** obejmuje schematy postępowania dla Urzędu m.st. Warszawy:
  - przy zapewnianiu dostępności na żądanie, w tym dostępu alternatywnego,
  - po złożeniu skargi przez użytkownika,
  - przy zamieszczaniu dokumentów zewnętrznych,

  - warunki techniczne i procedury dostępności przy rejestracji (umieszczeniu) na miejskich serwerach stacjonarnych i wirtualnych nowej strony internetowej/aplikacji mobilnej.
- **W załączniku B** opracowane zostały wytyczne zapewniania dostępności cyfrowej treści stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz ich elementów.
- **Załącznik C** to wytyczne dostępności cyfrowej przy zamawianiu, realizacji, audytowaniu i odbiorze stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz ich elementów.
- **Załączniki D, E, F** dotyczą weryfikowania dostępności cyfrowej stron internetowych, aplikacji mobilnych i ich elementów. Są to narzędzia do samodzielnego sprawdzania dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz opis metody stosowanej przy prowadzeniu audytów.

1.4. Dostępność jako zasada horyzontalna

Zapewnienie dostępności cyfrowej dotyczy każdego projektu cyfrowego realizowanego zgodnie z procedurami UM. Dostępność jako proces ma charakter ciągły. Urząd uwzględnia potrzeby odbiorców, usuwa bariery oraz zapobiega ich powstawaniu.

1.5. Podstawa opracowania

Standard powstał na podstawie Zarządzenia nr 342/2020 Prezydenta m.st. Warszawy z 6 marca 2020 roku w sprawie podziału zadań i odpowiedzialności w zakresie zapewniania dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych oraz Zarządzenia nr 912/2016 Prezydenta m.st. Warszawy z 30 czerwca 2016 w sprawie utworzenia stanowiska Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy do spraw dostępności.

1.6. Okoliczności powstania opracowania

Standard powstał we współpracy pracowników UM i ekspertów Fundacji Widzialni. Powstanie opracowania poprzedziły warsztaty. Podczas nich przeanalizowaliśmy potrzeby oraz wypracowaliśmy wymagane przez prawo procedury.

Standard powstał w 2020 roku, w czasie trwania intensywnych prac nad dostępnością cyfrową na różnym szczeblu w Polsce i w Europie. Przed Polską wdrożenie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 (z 17 kwietnia 2019 roku) w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (ang. *European Accessibility Act*, skrót EAA). EAA będzie miał wpływ na dostępność komercyjnych produktów i usług, także tych, które są niezbędne w podmiotach publicznych.

Ministerstwo Cyfryzacji przygotowuje narzędzia do badania dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych. Powstaje polskie tłumaczenie WCAG 2.1. Na uniwersytetach opracowywane są programy nauczania związane z tematyką dostępności, które mogą mieć wpływ na wymagania formalne wobec wykonawców.

Równolegle kończone są prace nad kwalifikacjami rynkowymi w nowych zawodach związanych z tematyką Standardu, które zostaną włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Do uzyskania nowej kwalifikacji niezbędne będzie zdanie egzaminu państwowego organizowanego przez instytucję certyfikującą. Takie instytucje powstaną także dla dostępności cyfrowej.

1.7. Aktualizacja opracowania

Standard jest pierwszym tego typu dokumentem samorządowym w Polsce. Powstał w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu prawnym, dlatego zakłada się śledzenie zmian i aktualizację dokumentu po upłynięciu 2 lat.

2

Prawo o dostępności

Zagadnienia zakazu dyskryminacji i dostępności regulują akty prawne międzynarodowe, europejskie i polskie.

2.1. Prawo o dostępności cyfrowej

2.1.1. Prawo polskie

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku Rozdział II, Art. 32 (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483),
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848),
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, Art. 6.3.b. (Dz.U. 2020 poz. 1062).

2.1.2. Prawo Unii Europejskiej

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 roku w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz. U. UE z 2.12.2016 L 327/1),
- Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 roku ustanawiająca wzór oświadczenia w sprawie dostępności zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz.U. UE.L.2018.256.103).

2.1.3. Prawo międzynarodowe

- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 roku Art. 9, Art. 21 (Dz.U. 2012 poz. 1169).

2.1.4. Dokumenty normalizacyjne

- EN 301 549 V1.1.2 (2015–04), punkty 9, 10 i 11.
  Norma nie została opublikowana w języku polskim. Link do normy w języku angielskim.

2.2. Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami

Konwencję ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. z 2012 roku poz. 1169), dalej **KOPON**, przyjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku. Rząd Polski podpisał ją 20 marca 2007 roku. Polska ratyfikowała Konwencję 6 września 2012 roku.

Dostępności poświęcono art. 9 KOPON. Dostępność m.in. informacji, komunikacji i innych usług na zasadzie równości z innymi osobami jest jednym z zobowiązań państwa, które umożliwia osobom niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie i pełny udział we wszystkich sferach życia.

Ratyfikując KOPON, Polska zobowiązała się także do:

- opracowywania, ogłaszania i monitorowania wdrażania minimalnych standardów i wytycznych w sprawie dostępności,
- zapewnienia szkoleń,
- popierania dostępu osób niepełnosprawnych do nowych technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, w tym do internetu.

2.3. Ustawa o dostępności cyfrowej

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848), w dalszej części dokumentu UDC.

UDC wdraża dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 roku w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego (Dz.Urz. UE L 327 z 02.12.2016, str. 1).

UDC zastępuje w zakresie zapewniania dostępności **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 roku w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych** (Dz.U. 2012 poz. 526), w dalszej części **KRI**. KRI obowiązuje do 23 maja 2022 roku.

UDC dotyczy dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Wprowadza obowiązek umieszczania deklaracji dostępności i corocznego jej przeglądu. Określa kompetencje Ministerstwa Cyfryzacji przy monitoringu stron www i aplikacji mobilnych oraz zasady tego monitoringu. Opisuje procedurę w razie nieprzestrzegania dostępności cyfrowej.

Poziom dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych wymagany przez ustawę w zasadzie pokrywa się z WCAG 2.1. AA i jest opisany w tabeli dołączonej do ustawy. Wymagania te pokrywają się z pkt. 9, 10 i 11 normy EN 301 549 V2.1.2.

2.4. Ustawa o zapewnianiu dostępności

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2020 poz. 1062), dalej UZD w art. 6.3.b., wprowadza dodatkowe obowiązki dla zawartości stron internetowych podmiotów publicznych.

UZD zobowiązuje do zamieszczenia na stronie internetowej podmiotu informacji o zakresie jego działalności w trzech postaciach:

- elektronicznego pliku z tekstem odczytywalnym maszynowo (plik HTML spełnia ten wymóg),
- nagrania treści w polskim języku migowym,
- informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia.

2.5. Inne dokumenty

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. 2017 poz. 1824), dalej UJM, wymienia strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób niepełnosprawnych wśród środków wspierających komunikowanie się. UJM daje osobom niesłyszącym prawo do swobodnego korzystania z wybranej przez siebie formy komunikowania się. Zgodnie z art. 11 UJM podmiot publiczny zapewnia bezpłatny dostęp do usługi tłumacza PJM, SJM (system językowo-migowy) i SKOGN (sposoby komunikowania się osób głuchoniewidomych). Osoba niesłysząca, poza sytuacjami nagłymi, zgłasza zapotrzebowanie 3 dni robocze przed dniem spotkania. UM ma obowiązek przyjąć zgłoszenie i zrealizować usługę w zgłoszonym lub wspólnie ustalonym terminie (art. 12).

Część instytucji wdraża tłumaczenia migowe i napisy na żywo w transmisji online. Powołuje się na art. 3 ustawy o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 roku (Dz.U. z 2019 r. poz. 1429, z 2020 r. poz. 695), zwanej dalej UDIP. Art. 2.1 UDIP mówi, że prawo dostępu do informacji publicznej przysługuje każdemu. Art. 3.3 UDIP mówi o „dostępie do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów”.

3

Słownik pojęć

3.1. Aplikacja mobilna

Publicznie dostępne oprogramowanie z interfejsem dotykowym, zaprojektowane do wykorzystania na przenośnych urządzeniach elektronicznych. Z wyłączeniem aplikacji przeznaczonych do użytku na przenośnych komputerach osobistych (źródło prawa: UDC).

Wyróżniamy 3 typy aplikacji mobilnych:

Aplikacja mobilna natywna – czyli utworzona dla konkretnego systemu: iOS lub Android w języku programowania właściwym dla tego systemu, np.:

- iOS w Swift/Objective-C,
- Android w Java/Kotlin.

Aplikacja natywna pozwala na pełne komunikowanie się z urządzeniem, na którym jest uruchomiona.

Aplikacja mobilna PWA (*Progressive Web Application*) jest rozwinięciem strony internetowej w technologii RWD (*Responsive Web Design*) osadzonej wewnątrz aplikacji mobilnej natywnej, która ją uruchamia. W większości przypadków jest tożsama ze stroną internetową uruchamianą w przeglądarkach na urządzeniach desktopowych.

Aplikacja mobilna hybrydowa jest połączeniem aplikacji mobilnej natywnej i aplikacji webowej. Nie pozwala na pełne komunikowanie się z urządzeniem, na którym została uruchomiona i ma cechy aplikacji mobilnej PWA.

3.2. Audiodeskrypcja

Werbalny opis treści wizualnych umieszczony w audycji lub rozpowszechniany równocześnie z nią (źródło prawa: Rozporządzenie KRRiT w sprawie udogodnień dla osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu wzroku i osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu w programach telewizyjnych, 2018, dalej Rozporządzenie KRRiT). Audiodeskrypcja przeznaczona jest dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

3.3. Audyt stron www i aplikacji

Badanie dostępności strony internetowej/aplikacji mobilnej, które przeprowadza się według ustalonej metodologii.

3.4. Alt

Krótki opis alternatywny stosowany dla elementów graficznych, np. zdjęć, grafik, ilustracji. Nie mylić z alternatywą tekstową.

3.5. CAPTCHA

Technika stosowana jako zabezpieczenie na stronach internetowych, która ma dopuszczać do przesłania danych tylko wtedy, kiedy wypełnia je człowiek. Często technika ta uniemożliwia dostęp do informacji, usługi, funkcjonalności osobom niewidomym, ponieważ posługuje się obrazem w formacie JPG lub innym nieodczytywanym przez programy czytające. Rozwiązaniem jest np. CAPTCHA wykorzystująca działania matematyczne, znaczeniowe itp. (definicja własna, PAD)

3.6. CMS

Content Management System – system zarządzania treścią. Podstawowym zadaniem CMS jest oddzielenie treści (zawartości informacyjnej serwisu) od wyglądu (sposobu jej prezentacji). Zarządzanie treścią i sposób jej prezentacji w serwisie internetowym zarządzanym przez CMS odbywa się za pomocą prostych w obsłudze interfejsów użytkownika, zazwyczaj w postaci stron WWW zawierających rozbudowane formularze i moduły. (definicja własna, PAD)

3.7. Czytnik ekranu

Czytnik ekranu lub z ang. *screen reader* to program komputerowy rozpoznający i interpretujący informacje wyświetlane na monitorze komputera. Informacje są przekazywane w formie dźwiękowej za pomocą mowy syntetycznej lub wysyłane do urządzenia brajlowskiego i wyświetlane w postaci zapisu brajlowskiego. Programy czytające sprawiają, że osoby niewidome i słabowidzące są w stanie obsługiwać komputery, a za ich pomocą zdobywać potrzebne informacje. Czytniki ekranów nie rozpoznają informacji zapisanych w formatach graficznych, np. JPG, TIFF, skanów zapisanych do PDF. Informacje zamieszczane na stronie internetowej w jednym z tych formatów powinny mieć dostępną alternatywę tekstową. Najbardziej popularne w Polsce są: JAWS, Window-Eyes, NVDA i VoiceOver. (definicja własna, PAD)

3.8. Deklaracja dostępności

Dokument o dostępności strony www lub aplikacji mobilnej wprowadzony przez UDC. Deklarację sporządza się dla każdej strony www i aplikacji mobilnej podmiotu publicznego zgodnie z „Warunkami technicznymi publikacji oraz strukturą dokumentu elektronicznego Deklaracji Dostępności", który MC opublikowało pod adresem: https://mc.bip.gov.pl/objasnienia-prawne/warunki-techniczne-publikacji-oraz-struktura-dokumentu-elektronicznego-deklaracji-dostepnosci.html. Publikuje się ją w wersji elektronicznej, w sposób dostępny, nawet jeśli dotyczy strony www/aplikacji mobilnej, która nie spełnia standardu zgodności z normą EN 301 549 V2.1.2. (WCAG 2.1. AA). Każdego roku, do końca marca, oraz po każdej większej przebudowie strony www/aplikacji mobilnej deklarację trzeba zaktualizować. W deklaracji umieszcza się m.in. informacje o dostępności cyfrowej strony www lub aplikacji, architektonicznej obiektu, dostępie do tłumacza

języka migowego, kontakt. Za brak deklaracji lub jej niekompletność grozi do 5 000 zł kary. (definicja na podstawie UDC)

3.9. Dostęp alternatywny

Przewidziany przez UDC sposób dostępu do informacji, gdy treści strony internetowej/aplikacji mobilnej nie są dostępne dla odbiorcy ze szczególnymi potrzebami. Może to być np. przesłanie informacji w formacie elektronicznym, odczytanie informacji, tłumaczenie na język migowy. (definicja na podstawie UDC)

3.10. Etykiety

Każde pole interaktywne: formularz, przycisk, pole edycyjne itp. powinno być wyposażone w odpowiedni i jednoznaczny opis – etykietę. Etykieta osadzona jest w kodzie strony z wykorzystaniem znacznika i/lub atrybutu `title` do nadania etykiety dla każdego z pól formularza, przycisku, edycji itp.

3.11. Ekstranet

Niepubliczna sieć telekomunikacyjna, do której dostęp może być uzyskiwany z punktów dostępu usytuowanych w więcej niż jednej strukturze organizacyjnej lub organizacji (źródło prawa: UDC).

3.12. Fokus

W przypadku zagadnień związanych z dostępnością (oraz ogólnie w terminologii związanej z internetem) fokusem określane jest wyróżnienie elementu aktywnego (które przemieszcza się po stronie w trakcie nawigacji na kolejne elementy). Użytkownik korzystający z serwisu, np. słabowidzący posługujący się przy nawigacji tabulatorem, strzałkami czy spacją (zależnie od wykorzystywanych rozwiązań technologicznych), powinien mieć jednoznacznie oznaczony kolorem, podkreśleniem, pogrubieniem element aktualnie aktywny.

3.13. Formularz

Formularz jest polem wyboru lub polem edycyjnym interaktywnym dla użytkownika. Na formularze składają się kontrolki kilku rodzajów:

- przyciski – tworzone za pomocą znacznika `<button>` lub `<input>`,
- pola edycyjne – tworzone za pomocą polecenia `<input>` (teksty jednowierszowe), `<textarea>` (pola edycyjne wielowierszowe),
- pola wyboru typu `radio` i `checkbox` – tworzone za pomocą znacznika `<input>`,
- listy wyboru – tworzone np. za pomocą znaczników `<select>`, `<optgroup>` i `<option>`,
- pola wyboru pliku.

3.14. Generator deklaracji dostępności

Narzędzie informatyczne stworzone w celu generowania deklaracji dostępności (patrz: 3.8) zgodnie z wymaganiami technicznymi i funkcjonalnymi określonymi przez MC. Link: https://wcag.um.warszawa.pl/

3.15. Intranet

Niepubliczna sieć telekomunikacyjna, do której dostęp może być uzyskiwany z punktów dostępu usytuowanych w jednej strukturze organizacyjnej lub organizacji (źródło prawa: UDC).

3.16. Link

Link, inaczej hiperłącze lub odsyłacz – element nawigacyjny ułatwiający przemieszczanie się pomiędzy dokumentami bądź różnymi miejscami w tym samym dokumencie.

3.17. Listy wyboru

Jeżeli do wyboru jest kilka lub wiele możliwości, stosuje się listy wyboru tworzone np. za pomocą znaczników `<select>` lub `<option>`. Znaczniki te dają możliwość wybrania kilku opcji zamiast jednej. Listy wyświetlane są na dwa sposoby: jako lista rozwijana lub prostokąt z wieloma pozycjami do wyboru. Pierwszy sposób jest odpowiedniejszy, gdy dajemy użytkownikowi możliwość pojedynczego wyboru, a drugi, gdy wybieramy kilka pozycji.

3.18. Multimedia

Dźwięk, filmy wideo, prezentowane również w sposób interaktywny lub połączenie tych form przekazu. (źródło prawa: UDC).

3.19. NVDA

NVDA – *Non Visual Desktop Access*, jest darmowym i najmłodszym czytnikiem ekranowym. Jest także najczęściej używanym programem asystującym przez osoby niewidome. Działa w systemie operacyjnym Microsoft Windows. Posiada wbudowaną syntezę mowy oraz współpracuje z niektórymi monitorami brajlowskimi. Pozwala osobom niewidomym i słabowidzącym sprawnie korzystać z komputera. Jest prosty w obsłudze, co umożliwia nawet mało zaawansowanym użytkownikom korzystanie z programu.

3.20. Tekst łatwy do czytania i zrozumienia (ang. *easy-to-read text*)

Skrót ETR. Mocno uproszczona forma komunikatu tekstowego, która ułatwia jego zrozumienie. Przygotowywana jest głównie z myślą o osobach z niepełnosprawnością intelektualną. Nie są to jednak jedyni odbiorcy tekstów łatwych w czytaniu. Teksty te mogą być również pomocne dla niektórych osób z autyzmem, cudzoziemców, osób dysponujących niewielkim zasobem nowego dla nich słownictwa lub osób mających problemy z czytaniem, a także dla g/Głuchych użytkowników języka migowego, dla których język polski nie jest pierwszym językiem. W proces tworzenia tekstów uproszczonych powinny być zaangażowane osoby, do których skierowany jest komunikat. Dodatkowym elementem komunikatów przygotowanych zgodnie z zasadami tekstu łatwego do czytania i zrozumienia są ilustracje pomagające zrozumieć przekaz.

Szczegółowe zasady łatwego tekstu do czytania i zrozumienia określa *Easy-to-read: Inclusion Europe,* m.in. dobór słownictwa, sposób formułowania zdań, rodzaj i rozmiar użytej czcionki, kompozycję tekstu na stronie, użycie zdjęć, ilustracji i symboli. Najważniejsze zasady to m.in. używanie łatwych do zrozumienia wyrazów – tych samych do opisywania tych samych rzeczy, stosowanie przykładów z życia codziennego, rezygnacja z metafor, zapożyczeń, skrótów, dużych liczb, stosowanie zdań krótkich, pozytywnych, raczej w stronie czynnej; porządkowanie informacji w sposób łatwy do zrozumienia (nowe zdanie w nowej linii, bez przenoszenia wyrazów, śródtytuły, nagłówki); bez tła i wzorów utrudniających czytanie, w odpowiednim kontraście, czcionką bezszeryfową (np. Arial,

Tahoma, Verdana), co najmniej 14 pkt., standardową (np. bez nadmiernego powiększania lub zmniejszania odstępów pomiędzy znakami).

Łatwy tekst do czytania i zrozumienia nie jest tożsamy z pojęciem prostego języka. Patrz: 3.28.

3.21. Nagłówki

Do nagłówka zalicza się wszystkie elementy strukturalne, które znajdują się wewnątrz znaczników <h.>. Pomimo tego, że efektów działania większości nagłówków nie widać na pierwszy rzut oka, jego poprawne utworzenie jest niezbędne, aby strona/dokument/aplikacja mobilna pozwalała na komfortową nawigację (zwłaszcza w przypadku programów czytających), a także była wysoko pozycjonowana w wynikach wyszukiwania wyszukiwarek internetowych. Dzięki nagłówkom możemy określić, które elementy serwisu są ważniejsze, a które mniej ważne. Dlatego osoby niewidome i słabowidzące, gdy korzystają z programów czytających i powiększających, chętnie korzystają z możliwości nawigowania, która pozwala przemieszczać się pomiędzy nagłówkami.

3.22. Napisy dla niesłyszących/napisy rozszerzone

Widoczny na ekranie tekst, który jest odpowiednikiem dialogów i narracji. Synchronizuje się go z widocznym na ekranie obrazem. Zawiera rozróżnienie osób występujących w dialogu kolorami czcionki lub przy pomocy identyfikatorów tekstowych oraz opisy tekstowe efektów dźwiękowych i tła dźwiękowego (źródło prawa: Rozporządzenie KRRiT). Liczba linii tekstu na ekranie, czas ich wyświetlania, rozmieszczenie, zestaw czcionek i kolorów są regulowane wytycznymi określającymi zasady redagowania napisów dla niesłyszących. Synonim z WCAG: napisy rozszerzone.

3.23. Napisy na żywo

Tekst w audycjach na żywo pojawiający się na ekranie z nieznacznym przesunięciem czasowym, który odzwierciedla dialogi lub wypowiedzi (źródło prawa: Rozporządzenie KRRiT). Wykorzystywany jest także podczas transmisji online z wydarzeń na żywo, czasami z uwzględnieniem innych ważnych dźwięków oraz identyfikacji mówców. Cechą charakterystyczną jest nieznaczne opóźnienie.

3.24. Nawigacja

Zespół funkcji obejmujących menu oraz linki do elementów strony internetowej lub aplikacji mobilnej, takich jak nagłówki, listy lub tabele, pozwalających użytkownikowi na przemieszczanie się między elementami strony internetowej lub aplikacji mobilnej. (źródło prawa: UDC)

3.25. Parsowanie

Analiza składniowa kodu źródłowego przeprowadzana w celu pozyskania jego wewnętrznej struktury. Wykorzystywana np. podczas sprawdzania poprawności kodu HTML.

3.26. Polski język migowy (PJM)

Naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się (źródło prawa: UJM) osób niesłyszących w Polsce. Posiada własną strukturę gramatyczną, odmienną od polskiej. Istotne są zarówno ruchy artykulacyjne mowy werbalnej, jak i ruchy mimiczne, ruchy głowy i tułowia, kontakt wzrokowy oraz kierunek patrzenia.

Osoby, które posługują się polskim językiem migowym i identyfikują się z kulturą Głuchych, to osoby Głuche przez „G” (w przeciwieństwie do osób głuchych przez „g”, czyli osoby niesłyszące).

3.27. Program powiększający

Program komputerowy, który umożliwia powiększenie informacji wyświetlanych na ekranie komputera oraz nawigację po elementach strukturalnych (np. nagłówki). Program taki daje możliwość ustawienia wielkości czcionki czy innego znaku graficznego w sposób najbardziej odpowiadający preferencjom użytkownika komputera. Daje też możliwość dowolnej zmiany koloru czcionki i tła. Program powiększający działa niezależnie od innych programów, w jakie wyposażony jest komputer, np. w ramach systemu operacyjnego oraz niezależnie od narzędzi, w które wyposażone są strony internetowe, np. ZoomText.

3.28. Prosty język (ang. *plain language*)

Język stosowany w komunikacji publicznej i uzyskiwany w procesie upraszczania tekstu. Tekst powinien być przygotowany tak, aby jego treść była przystępna (zrozumiała) dla tzw. masowego odbiorcy (przeciętnego obywatela). Zmiany wprowadzane podczas upraszczania tekstu dotyczą słownictwa, budowy zdań i składni oraz kompozycji tekstu. Mają one na celu zapewnienie szybkiego dostępu do zawartych w nim informacji. Są wprowadzane w oparciu o listę wskazówek i w procesie uzgodnień z autorem. Upraszczanie tekstu nie dotyczy jego merytorycznej zawartości.

Jednym z parametrów sprawdzających przystępność tekstów na poziomie leksykalno-składniowym jest indeks mglistości FOG. Określa on liczbę lat edukacji wymaganych dla zrozumienia tekstu. Bierze pod uwagę długość zdań oraz odsetek długich (potencjalnie trudnych) wyrazów – w języku polskim słowa czterosylabowe i dłuższe. FOG można sprawdzić za pomocą aplikacji internetowych: logios.pl, jasnopis.pl. Podczas upraszczania tekstu słowa potencjalnie trudne są usuwane (bez straty sensu) lub zastępowane popularniejszymi synonimami. Najważniejsze informacje zostają wyróżnione przez pogrubienie.

Prosty język nie jest tożsamy z pojęciem tekstu łatwego do czytania i zrozumienia. Patrz: 3.20.

3.29. Respeaking

Metoda tworzenia napisów na żywo z wykorzystaniem oprogramowania do rozpoznawania i przekładu mowy na tekst, z którego korzysta respeaker – osoba powtarzająca wypowiedzi mówcy. W Polsce jest stosowany z jednoczesną korektą moderatora oraz wykorzystywany w telewizji i podczas tworzenia napisów na żywo w transmisji online.

3.30. Rejestr stron internetowych i aplikacji mobilnych

Prowadzony przez Biuro właściwe w sprawie cyfryzacji miasta UM spis stron i aplikacji mobilnych UM w celach m.in. związanych z zapewnianiem dostępności. Przygotowywany dla weryfikacji prawidłowości wykazu publikowanego przez MC.

3.31. RWD (*ang. Responsive Web Design*)

Automatyczne dopasowanie zawartości do formatu ekranu.

3.32. Skip link

Funkcjonalność, która pozwala na pominięcie powtarzających się sekcji strony www podczas nawigacji za pomocą klawiatury, np. szybkie przeskoczenie do głównej treści.

3.33. Strona internetowa

Zbiór uporządkowanych logicznie, połączonych ze sobą przez nawigację oraz linki elementów prezentowanych za pomocą przeglądarki internetowej pod jednolitym adresem elektronicznym (źródło prawa: UDC).

3.34. System językowo-migowy (SJM)

Środek komunikowania się, w którym znaki migowe wspierają wypowiedź dźwiękowo-artykulacyjną (źródło prawa: UJM). Stworzony przez słyszących system językowo-migowy, którego podstawę stanowi polszczyzna foniczna. Oznacza to, że ma zasady gramatyczne języka polskiego, a znaki migowe jedynie uzupełniają wypowiedź ustną. Systemem komunikowania się, a nie odrębnym językiem, jest także *International Sign* (IS), zwany międzynarodowym językiem migowym. Jest on regularnie wykorzystywany podczas konferencji międzynarodowych oraz podczas spotkań, w których uczestniczą osoby, które nie porozumiewają się tą samą odmianą języka migowego.

3.35. Tabele

Elementy strukturalne treści służące do przedstawiania danych tabelarycznych za pomocą wierszy i kolumn. Tabele powinny być regularne, tzn. posiadać tę samą liczbę komórek w kolejnych wierszach oraz ewentualnie zawierać dodatkową informację opisową (np. tytuł). Nie mogą być wykorzystywane do budowania graficznego układu treści.

3.36. Technologie asystujące

Technologie asystujące – z angielskiego oznaczane skrótem AT (*assistive technology*) – różne technologie umożliwiające osiągnięcie większej niezależności przez osoby niepełnosprawne. W przestrzeni cyfrowej odgrywają główną rolę w zwiększeniu dostępu do informacji i pełnego korzystania z zasobów cyfrowych.

Technologie asystujące systemów operacyjnych i aplikacji uruchamianych pod ich kontrolą to interfejs użytkownika, którego zadaniem jest zamiana standardowego interfejsu (najczęściej GUI, czyli graficzny interfejs użytkownika) na inną formę, która będzie użyteczna w alternatywny sposób. Najczęściej jest to zamiana obrazu interfejsu na jego dźwiękową lub dotykową reprezentację. Może też oznaczać zmianę sposobu wprowadzania danych, na przykład za pomocą wirtualnej klawiatury bądź rozpoznawania mowy.

Do technologii asystujących należą między innymi programy czytające, powiększające, specjalistyczne klawiatury, urządzenia do sterowania kursorem za pomocą oczu itp.

3.37. Tytuł strony

Każda podstrona internetowa powinna mieć unikalny i sensowny tytuł. Spełnia on kilka ważnych funkcji. Jest to pierwszy tekst, który odczytują osoby korzystające z programów czytających. Otwarte okna przeglądarki są nazwane tytułem serwisu, co pozwalana na identyfikację podstrony, która nas interesuje. Jest istotny dla pozycjonowania, np. Google wyżej punktuje szukane słowo kluczowe, jeśli występuje w tytule strony oraz wyświetla go w wynikach wyszukiwania.

3.38. Transkrypcja

Zapis tekstowy warstwy dialogowej i dźwiękowej materiału wideo lub nagrania.

[!] W niektórych tłumaczeniach WCAG także opis obrazu może być nazywany transkrypcją.

3.39. Walidator (ang. *validator*)

To program sprawdzający poprawność dokumentu o określonej składni. W przypadku standardów WCAG walidatory służą do automatycznej, mechanicznej weryfikacji zgodności strony www (np. poprawności składni HTML) oraz dokumentów cyfrowych ze standardami dostępności.

3.40. WCAG 2.1

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych opublikowane przez *Web Accessibility Initiative* (WAI) i konsorcjum *World Wide Web Consortium* (W3C), główną międzynarodową organizację normalizacyjną zajmującą się internetem. WCAG to zbiór zaleceń dotyczących tworzenia treści internetowych w taki sposób, aby były dostępne dla wszystkich użytkowników, niezależnie od wieku, niepełnosprawności, zamożności, użytego sprzętu i oprogramowania. Cztery najważniejsze zasady (priorytety) WCAG to: percepcja, funkcjonalność, zrozumiałość, rzetelność. Zasady dzielą się na wytyczne i kryteria. Pogrupowane są one na trzech poziomach: A, AA, AAA. W Polsce na podstawie UDC obowiązują w ramach 4 zasad i 13 wytycznych, 49 z 50 kryteriów na poziomie AA.

3.41. Właściciel biznesowy strony internetowej lub aplikacji mobilne

Burmistrz dzielnicy lub dyrektor biura odpowiadający za prowadzenie strony internetowej lub aplikacji mobilnej (Zarządzenie Prezydenta 342/2020).

4

Zakres podmiotowy i przedmiotowy UDC

4.1. Kogo dotyczą obowiązki wynikające z UDC?

Obowiązek zapewniania dostępności dotyczy podmiotów publicznych. Pełen ich katalog wymieniony jest w art. 2 UDC.

Dla m.st. Warszawy podmiotami publicznymi w rozumieniu UDC są przede wszystkim:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- jednostki budżetowe,
- samorządowe zakłady budżetowe,
- samorządowe instytucje kultury.

UDC obowiązuje następujące podmioty:

- osoby prawne:
  - Urząd m.st. Warszawy,
  - zakłady opieki zdrowotnej m.st. Warszawy,
  - samorządowe instytucje kultury m.st. Warszawy,
  - jednoosobowe spółki m.st. Warszawy,
  - spółki z dominującym udziałem m.st. Warszawy,
  - przedsiębiorstwa komunalne,
- jednostki organizacyjne, jednostki i zakłady budżetowe:
  - oświatowe jednostki organizacyjne, w tym szkoły,
  - ośrodki sportu i rekreacji,
  - ośrodki pomocy społecznej,
  - placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym żłobki,
  - zarządcy zasobem lokalowym m.st. Warszawy,
  - pozostałe jednostki budżetowe.

4.2. Czego dotyczy dostępność według UDC?

Dostępność dotyczy wszystkich posiadanych i/lub zarządzanych przez podmiot publiczny:

- **stron internetowych** (zbiór uporządkowanych logicznie, połączonych ze sobą przez nawigację oraz linki elementów prezentowanych za pomocą przeglądarki internetowej pod jednolitym adresem elektronicznym – art. 4.10 UDC),
- **aplikacji mobilnych** (publicznie dostępne oprogramowanie z interfejsem dotykowym zaprojektowane do wykorzystania na przenośnych urządzeniach elektronicznych, z wyłączeniem aplikacji przeznaczonych do użytku na przenośnych komputerach osobistych – art. 4.1 UDC),
- **ich elementów** zamieszczonych w środowisku umożliwiającym zapewnienie dostępności cyfrowej treści.

Obowiązek zapewniania dostępności dotyczy także **intranetu i ekstranetu**. Stroną internetową opartą na formularzach jest także **panel CMS** służący do zarządzania treścią. I choć nie jest on literalnie wymieniony w UDC, gdyby intencją ustawodawcy było jego pominięcie, ograniczyłby się do systemów teleinformatycznych służących do prezentacji zasobów informacji, jak to miało miejsce w Rozporządzeniu o KRI (§ 19 KRI).

Jako elementy stron internetowych rozumiane są: tekst, grafika, wykresy, mapy, multimedia, animacje, pliki oraz narzędzia do interaktywnego przesyłania danych (art. 4.3 UDC). Dokumenty (tekstowe, graficzne, tekstowo-graficzne, opracowane w formatach przeznaczonych do prezentacji, arkuszach kalkulacyjnych) oraz multimedia umieszczane na stronach internetowych lub w aplikacjach mobilnych też muszą być one dostępne cyfrowo.

Okresy przejściowe z UDC oraz wyłączenia przewidziane w art. 3 UDC zostały opisane w rozdziałach 5 i 6.

Zapewnianie dostępności elementów stron internetowych i aplikacji mobilnych dotyczy także umieszczania ich w innych serwisach niż posiada strona internetowa/aplikacja mobilna, także **na platformach zewnętrznych,** np. obsługujących zamówienia publiczne lub w serwisach społecznościowych. Jeśli platformy zewnętrzne uniemożliwiają opublikowanie treści w sposób dostępny cyfrowo, należy je jeszcze raz opublikować na dowolnej stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej podmiotu, tak by każdy miał możliwość skorzystania z nich (art. 6 UDC).

UDC nakłada na podmiot **obowiązek zachowania dostępności cyfrowej strony www/aplikacji mobilnej w całości** (art. 5.1. UDC). Intencją ustawodawcy było objęcie przepisami aplikacji mobilnych publikowanych po 23 czerwca 2021.

W art. 8 ust. 2 UDC wymienione są elementy, które bezwzględnie muszą zachować dostępność, nawet jeśli podmiot publiczny wskaże nadmierny koszt, powołując się na art. 8 ust 1 UDC i nie zapewni pełnej dostępności cyfrowej swojej strony www. Intencją ustawodawcy było, aby najistotniejsze informacje umieszczane na stronach internetowych podmiotów publicznych były zawsze w pełni dostępne cyfrowo.

Bezwzględne minimum, dla którego należy zapewnić dostępność cyfrową i z którego nie można zrezygnować, to:

1) strona BIP,
2) elementy i funkcje strony internetowej lub aplikacji mobilnej:
   a) dane teleadresowe podmiotu publicznego oraz link do strony BIP (jeżeli jest zobowiązany do prowadzenia BIP),
   b) narzędzia służące do kontaktu z podmiotem publicznym (np. formularze, czat),
   c) nawigacja,
   d) deklaracja dostępności strony internetowej lub aplikacji mobilnej podmiotu publicznego,

e) informacje o sytuacji kryzysowej oraz inne związane z bezpieczeństwem publicznym publikowane przez podmiot publiczny,
f) dokumenty urzędowe oraz wzory umów lub innych dokumentów przeznaczonych do zaciągania zobowiązań cywilnoprawnych.

Artykuł 8 ust. 1 UDC daje podmiotowi publicznemu możliwość uniknięcia obowiązku zachowania dostępności cyfrowej, gdyby spowodowało to poniesienie **„nadmiernych kosztów”**. Nie dotyczy to podmiotów, których zadaniem publicznym jest prowadzenie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych lub osób starszych. Z tej opcji nie mogą skorzystać np. zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki wsparcia, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze.

Ustawodawca nie definiuje, co oznacza nadmierność kosztów, ponieważ dla każdego podmiotu może to być inna kwota. Zanim podmiot skorzysta z tego rozwiązania, musi przeanalizować stronę internetową lub aplikację mobilną (art. 8.3. UDC). Na analizę składa się:

- ocena dostępności,
- informacja, w jaki sposób zawartość może dotyczyć osób z niepełnosprawnościami,
- oszacowanie kosztów zapewnienia dostępności,
- okres publikacji strony www/aplikacji mobilnej,
- informacje o liczbie użytkowników,
- częstotliwości aktualizacji.

Wynik analizy dołącza się do deklaracji dostępności (art. 8.4. UDC).

Jednostki organizacyjne mogą zapewniać dostępność cyfrową elementów określonych jako bezwzględne minimum stron internetowych lub aplikacji mobilnych przez umieszczenie ich w BIP jednostki samorządu terytorialnego (art. 9 UDC). Rozwiązanie to przewidziano dla najmniejszych podmiotów. Mogą skorzystać z niego np. szkoły, żłobki i domy kultury.

4.3. Inne obowiązki wynikające z UDC

Dla każdej strony internetowej i aplikacji mobilnej musimy przygotować **deklarację dostępności** (art. 10 UDC). Obowiązek ten dotyczy także jednostek organizacyjnych, które umieszczają bezwzględne minimum informacji w BIP jednostki samorządu terytorialnego, a nie na swoich stronach www. (patrz: 4.2.)

W deklaracji dostępności znajdują się informacje m.in. o: zapewnianiu dostępności cyfrowej lub braku dostępności cyfrowej strony internetowej/aplikacji mobilnej, sposobie zgłaszania braku dostępności cyfrowej oraz dostępności architektonicznej siedziby czy dostępie do tłumacza języka migowego. Deklaracja musi być zgodna z „Warunkami technicznymi publikacji oraz strukturą dokumentu elektronicznego Deklaracji Dostępności” opublikowanej w BIP MC. (patrz: 3.8.)

Do końca marca każdego roku musimy dokonać okresowego **przeglądu deklaracji dostępności** (art. 11 UDC). Dodatkowy przegląd i aktualizację deklaracji dostępności trzeba zrobić, gdy na stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej dokonano znaczących zmian, które mogą mieć wpływ na ich dostępność cyfrową. Przeważnie wiąże się to z przebudową serwisu www/aplikacji mobilnej, a nie ich bieżącą aktualizacją.

Każdy może wystąpić do właściciela strony internetowej lub aplikacji mobilnej z **żądaniem zapewnienia dostępności** cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub ich elementów (art. 18 UDC). Wnioski o zapewnienie dostępności mogą dotyczyć również treści, które są wyłączone z zakresu stosowania UDC.

Jeśli nie mamy możliwości zapewnienia dostępności cyfrowej do elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej, musimy zapewnić **alternatywny sposób dostępu** (art. 7 UDC). Ustawodawca jako przykłady podaje: kontakt telefoniczny, korespondencyjny, e-mail, za pomocą tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika. Katalog ten nie jest zamknięty.

Więcej o procedurach w UM związanych z zapewnianiem alternatywnego sposobu dostępu oraz żądaniem zapewnienia dostępności w załączniku A, część A2.

Podmioty publiczne mają obowiązek weryfikacji, w ciągu 30 dni, wykazu stron/aplikacji mobilnych, który publikuje MC (art. 14.5.). W tym celu dyrektor Biura Cyfryzacji we współpracy z dyrektorem Biura Sieci i Danych prowadzi rejestr stron internetowych i aplikacji mobilnych UM.

4.4. Źródła interpretacji

MC dokonuje interpretacji ustawy i publikuje wyjaśnienia na stronie internetowej poświęconej dostępności cyfrowej: www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa.

W 2020 roku wydany został komentarz do ustawy pt. „Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych” napisany przez zespół autorów: Kamil Czaplicki (red.), Grażyna Szpor (red.), Mirosława Brzostek-Kleszcz, Ewa Marzec, Adam Pietrasiewicz, Katarzyna Prusak-Górniak, Katarzyna Roszewska, Sylwester Szczepaniak. Stan prawny: 15.11.2019.

5

Harmonogram wejścia w życie UDC i okresy przejściowe

Ustawa weszła w życie 14 dni od ogłoszenia. Ogłoszenie tekstu ustawy w Dzienniku Ustaw nastąpiło **8.05.2019 roku**. Większość przepisów weszło w życie **23.05.2019 roku**.

- Właściciele stron internetowych stworzonych po 23.09.2018 roku mieli czas na zapewnienie ich dostępności do 23.09.2019 roku.
- Czas na dostosowanie stron internetowych, które istniały przed 23.09.2018 roku, minął 23.09.2020 roku.
- Aplikacje mobilne podmiotów publicznych muszą być dostępne od 23.06.2021 roku.
- Dostępność intranetu i ekstranetu obowiązuje od 23.09.2019 roku.
- Obowiązek zapewniania dostępności multimediów obowiązuje od 23.09.2020 roku.

Data	Działanie
23.05.2019	Wejście w życie większości przepisów ustawy
23.08.2019	Ostateczny termin publikacji w BIP przez MC warunków technicznych publikacji oraz struktury dokumentu elektronicznego deklaracji dostępności
23.09.2019	1. Koniec okresu przejściowego dla stron www, które powstały po 23.09.2018 2. Obowiązek zapewniania dostępności treści w intranecie i ekstranecie
31.03.2020	Data pierwszego przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności. W kolejnych latach do 31.03 oraz niezwłocznie po każdej przebudowie strony www/aplikacji mobilnej, które mogły mieć wpływ na jej dostępność cyfrową

Data	Działanie
30.04.2020	Publikacja przez MC wykazu adresów stron www i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Następnie odbywa się co roku. Podmioty publiczne mają 30 dni na weryfikację i zgłoszenie zmian
23.09.2020	1. Koniec okresu przejściowego dla zapewnienia dostępności stron www, które powstały przed 23.09.2018 2. Obowiązek zapewniania dostępności multimediów
1.01.2020–22.12.2020	Pierwszy monitoring stron www prowadzony przez MC. Będzie odbywał się co roku
23.06.2021	Koniec okresu przejściowego dla zapewnienia dostępności publicznych aplikacji mobilnych
23.06.2021–22.12.2021	Pierwszy monitoring aplikacji mobilnych prowadzony przez MC. Będzie odbywał się co roku
23.05.2022	Mija 36 miesięcy od wejścia w życie ustawy, przestaje obowiązywać Rozporządzenie o KRI
23.12.2021	Pierwsze sprawozdanie, które MC wysyła do Komisji Europejskiej
2022	Możliwość nałożenia przez MC kar za brak deklaracji dostępności stron www na podmioty objęte pierwszym monitoringiem
2023	Możliwość nałożenia przez MC kar za brak dostępności BIP i elementów oraz funkcji stron www określonych w art. 8.2.2. UDC, a także deklaracji dostępności aplikacji mobilnych na podmioty objęte pierwszym monitoringiem
2024	Możliwość nałożenia przez MC kar za brak dostępności aplikacji mobilnych na podmioty objęte pierwszym monitoringiem

6

Zwolnienia z obowiązku zapewnienia dostępności cyfrowej elementów stron www i aplikacji mobilnych

W art. 3.2. UDC ustawodawca wymienia elementy stron internetowych i aplikacji mobilnych, dla których nie trzeba zapewniać dostępności cyfrowej. Nie wymaga tego także niniejszy Standard. Dostępność tych elementów można realizować na zasadach dobrych praktyk.

6.1. Multimedia nadawane na żywo

UDC nie wymaga zapewniania dostępności transmisji na żywo.

Przykłady multimediów na żywo, których dostępności nie wymaga UDC:

- streaming z kamer miejskich: sokoły na PKiN, koty „Ochota na kota”,
- streaming do mediów społecznościowych z wydarzenia,
- transmisje z sesji Rady Miasta,
- konferencje prasowe,
- wydarzenia: spektakle, webinarium, spotkanie informacyjne online.

Multimediami nadawanymi na żywo nie są transmisje zakończone i ponownie opublikowane. W tym wypadku obowiązują wymagania dotyczące multimediów.

Więcej o tym, jak zapewniać dostępność transmisji online – patrz: Załącznik B Wytyczne zapewniania dostępności treści – część B3. Wytyczne dotyczące dostępności multimediów.

6.2. Multimedia opublikowane przed 23 września 2020 roku

UDC nie wymaga zapewniania dostępności nagrań dźwiękowych, nagrań wideo czy animacji opublikowanych na stronach internetowych przed 23 września 2020 roku.

Przykłady multimediów opublikowanych przed dniem 23 września 2020 roku, których dostępności nie wymaga UDC:

- relacje z wydarzeń,
- filmy informacyjne,
- życzenia,
- wypowiedzi.

Wszystkie multimedia opublikowane po 23 września 2020 roku muszą być zgodne z WCAG 2.1. AA.

Więcej o tym, jak zapewnić dostępność multimediów – patrz: Załącznik B Wytyczne zapewniania dostępności treści – część B3. Wytyczne dotyczące dostępności multimediów.

6.3. Dokumenty archiwalne opublikowane przed 23 września 2018 roku

UDC nie wymaga zapewniania dostępności dokumentów tekstowych i tekstowo-graficznych, dokumentów utworzonych w programach przeznaczonych do tworzenia prezentacji lub arkuszy kalkulacyjnych, opublikowanych przed 23 września 2018 roku, chyba że ich zawartość jest niezbędna do realizacji bieżących zadań podmiotu publicznego.

Oznacza to, że dokumenty wykorzystywane do realizacji bieżących zadań nie są dokumentami archiwalnymi. Za takie dokumenty należy uznać: aktualne dokumenty o charakterze zarządczym (regulaminy, zarządzenia, uchwały) oraz wszystkie dokumenty wykorzystywane w bieżących procedurach (wnioski, formularze).

Przykłady dokumentów opublikowanych przed dniem 23 września 2018 roku, których dostępności nie wymaga UDC:

- protokół z sesji Rady Miasta z 2017 roku,
- ogłoszenie o przetargu z 2016 roku,
- zaproszenie na konsultacje z sierpnia 2018 roku,
- ogłoszenie o konkursie dotacyjnym z 22 września 2018 roku,
- raport z projektu z 2010 roku,
- sprawozdanie z wykonania budżetu za 2013 rok.

Więcej o tym, jak zapewnić dostępność różnych rodzajów dokumentów – patrz: Załącznik B Wytyczne zapewniania dostępności treści – część B4. Dostępne dokumenty cyfrowe.

6.4. Mapy, mapy interaktywne, geoportale

UDC nie wymaga zapewniania dostępności map oraz map interaktywnych, w tym geoportali, pod warunkiem, że w przypadku map interaktywnych i geoportali przeznaczonych do zastosowań nawigacyjnych dane teleadresowe i położenie geograficzne prezentowane są w sposób dostępny cyfrowo.

Oznacza to, że każda mapa interaktywna i geoportal z mapami przeznaczonymi do zastosowań nawigacyjnych musi zapewniać dostęp do danych źródłowych, w oparciu o które powstała mapa: dane teleadresowe lub koordynaty GPS.

Przykłady map, których dostępności nie wymaga UDC:

- fotoplany lotnicze,
- mapy klimatyczne.

6.5. Treści zewnętrzne

UDC nie wymaga zapewniania dostępności treści będących w posiadaniu podmiotu publicznego:

a) które nie zostały przez niego lub na jego rzecz wytworzone albo przez niego nabyte,
b) których dostosowanie do wymagań dostępności cyfrowej wymaga modyfikacji, do której ten podmiot publiczny nie jest uprawniony.

Oznacza to, że zgodnie z UDC nie trzeba zapewniać dostępności m.in. dokumentów i multimediów, które pochodzą od innych podmiotów. Sytuacja ta nie dotyczy opracowań zakupionych przez podmiot publiczny. Jeśli dokumenty elektroniczne opracowane na zlecenie UM są opublikowane w serwisach internetowych, muszą być dostępne cyfrowo. Chodzi np. o dokumentację techniczną (np. projektów budowlanych), zwłaszcza gdy stają się dokumentacją przetargową, czy są wykorzystywane podczas konsultacji społecznych.

Przykłady treści zewnętrznych przesyłanych do UM, których dostępności nie wymaga UDC:

- decyzje sądów,
- ogłoszenia komorników,
- komunikaty rządowe np. grafiki, pliki PDF,
- produkty różnych kampanii i projektów realizowanych przez inne podmioty: multimedia, podręczniki, wyniki badań.

Sprawdź procedurę, w jaki sposób postępować z treściami o pochodzeniu zewnętrznym – patrz: Załącznik A, część A2.4.

6.6. Materiały z intranetu i ekstranetu sprzed 23 września 2019 roku

UDC nie wymaga zapewniania dostępności treści prezentowanych w intranecie lub ekstranecie opublikowanych przed 23 września 2019 roku, jeśli nie zostały od tego czasu przebudowane lub zmienione. Chodzi w szczególności o zmianę wyglądu lub struktury prezentowanych informacji albo zmianę sposobu publikowania informacji.

Oznacza to, że nie musimy zapewniać dostępności wszystkich treści opublikowanych w intranecie i ekstranecie przed 23 września 2019 roku. Dostępne jednak muszą być treści, które są w aktualnym użyciu lub były aktualizowane po wskazanej dacie.

6.7. Dzieła sztuki, archiwalia, muzealia

UDC nie wymaga zapewniania dostępności treści prezentujących dzieła sztuki i zabytki, archiwalia, muzealia lub materiały biblioteczne, których nie można przedstawić w sposób dostępny cyfrowo, bo utworzenie dostępnej cyfrowo prezentacji:

a) wiązałoby się z utratą autentyczności powielanego elementu,
b) nie jest możliwe z przyczyn technicznych,
c) wiązałoby się z poniesieniem nadmiernych kosztów.

To wyłączenie zostało wprowadzone z myślą o zwolnieniu muzeów, bibliotek, archiwów z obowiązku zapewniania dostępności cyfrowej np. starych map czy manuskryptów. Dotyczy to sytuacji, w których odwzorowanie cyfrowe eksponatów może być niemożliwe lub znacznie utrudnione technicznie lub efekt tych działań spowoduje utratę autentyczności. Wyłączenie to nie zwalnia z obowiązku stosowania choćby opisu alternatywnego, np. do zdjęć dzieł sztuki.

6.8. Treści archiwalne

UDC nie wymaga także zapewniania dostępności treści, których nie wykorzystujemy do realizacji bieżących zadań podmiotu publicznego oraz nie zmienialiśmy ich i nie aktualizowaliśmy po 23 września 2019 roku. Chodzi o zmiany w szczególności wyglądu lub struktury prezentowanych informacji albo sposobu publikowania informacji.

Zgodnie z UDC nie trzeba zapewniać dostępności elektronicznych treści archiwalnych. Może to także dotyczyć całych stron internetowych poświęconych zakończonym projektom, których nie aktualizujemy.

Przykłady treści sprzed 23 września 2019 roku, których dostępności nie wymaga UDC:

- informacje z działu Aktualności,
- ogłoszenia o zakończonych konkursach i przetargach np. z 2018 roku,
- galeria zdjęć z wydarzenia z 22 września 2019 roku,
- materiały z konferencji z sierpnia 2019 roku,
- strona internetowa projektu, którego realizacja zakończyła się w 2017 roku.

7

Wymagania dotyczące dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych

Dostępność serwisu internetowego oznacza stopień, w jakim może być on odbierany, postrzegany, rozumiany przez wszystkich użytkowników, niezależnie od ich cech, używanego przez nich oprogramowania i sprzętu.

Zapewnianie dostępności cyfrowej jest procesem. Działania w tym zakresie podejmuje się zarówno na etapie tworzenia serwisu internetowego/aplikacji mobilnej, jak i podczas publikacji treści.

Poniższe wytyczne są szczególnie ważne przy tworzeniu nowych i przebudowie serwisów internetowych/aplikacji mobilnych.

Jeśli chcesz wiedzieć, jak zapewniać dostępność treści, dokumentów, multimediów na stronach internetowych/w aplikacjach mobilnych, przejdź do Załącznika B – Wytyczne dostępności treści.

7.1. Narzędzia

Serwis internetowy i aplikacja mobilna lub ich elementy – takie jak treści, dokumenty, multimedia – muszą być przygotowane zgodnie z WCAG 2.1. AA. Szczegółowe wymagania opisane są w tabeli na kolejnej stronie.

Aby możliwe było umieszczanie dostępnych treści w serwisie internetowym/aplikacji mobilnej przez redaktorów (nie programistów), musi on mieć dostosowany do tego edytor będący częścią systemu zarządzania treścią (*Content Management System* – CMS).

Wybór CMS jest jedną z kluczowych decyzji dla dostępności strony www/aplikacji mobilnej. Edytor treści powinien być zgodny z zaleceniami ATAG z części B, która wymaga od narzędzia, aby wspierał

on tworzenie dostępnych treści. Zaproponowane rozwiązanie musi wspierać między innymi tworzenie semantycznych elementów HTML, takich jak:

- nagłówki,
- akapity,
- listy wypunktowane oraz numerowane,
- cytaty,
- tabele,
- skróty,
- odnośniki,
- tytuły podstron.

Edytor ponadto powinien zawierać funkcje: wyrównywanie bloków tekstu do danej strony, dodawanie opisów alternatywnych do elementów graficznych oraz tytułów do linków, a także umożliwiać zmianę definicji języka dla pojedynczych wyrazów i zwrotów. Równocześnie sam CMS również powinien być zgodny z WCAG 2.1. AA i zapewniać możliwość obsługi przez pracowników korzystających z technologii asystujących.

7.2. Wymagania techniczne i funkcjonalne serwisu internetowego/aplikacji mobilnej WCAG 2.1. AA zgodnie z załącznikiem do UDC[1]

Wymagania stosuje się do wszystkich nowo powstających i przebudowywanych stron internetowych oraz ich elementów, a także do aplikacji mobilnych: progresywnych aplikacji webowych (*Progressive Web Applications* – PWA), aplikacji hybrydowych oraz częściowo do mobilnych aplikacji natywnych, dla komponentów typu *WebView* (patrz: 3.1.). Wymagania dostępności aplikacji natywnych mogą obejmować dodatkowo zgodność z ATAG i/lub UAAG, w zależności od funkcji aplikacji.

Wymagania prezentowane są w podziale na 4 zasady WCAG:

- postrzegalność,
- funkcjonalność,
- zrozumiałość,
- solidność.

W ramach 4 zasad obowiązuje 13 wytycznych dostępności:

- zasada postrzegalności – 4 wytyczne,
- zasada funkcjonalności – 5 wytycznych,
- zasada zrozumiałości – 3 wytyczne,
- zasada rzetelności – 1 wytyczna.

Wytyczne podzielone są na kryteria. W Polsce obowiązuje 49 z 50 kryteriów na poziomie AA.

W pełni dostępna strona musi spełniać wszystkie kryteria WCAG. W praktyce jest to trudne, dlatego W3C określiło trzy poziomy kryteriów sukcesu:

- A – poziom minimalny: kryteria muszą być spełnione, inaczej niektórzy użytkownicy nie będą mieli dostępu do informacji,

[1] Opracowanie na podstawie „Metody oceny dostępności cyfrowej strony internetowej zgodnie z zasadami WCAG 2.1.”, Fundacja Widzialni – Załącznik E.

- AA – poziom zalecany: kryteria powinny być spełnione, inaczej niektórzy użytkownicy będą mieli utrudniony dostęp do informacji,
- AAA – poziom komfortowy: kryteria można spełnić, aby nikomu nie utrudniać dostęp do informacji.

Sposoby osiągania kryteriów sukcesu oraz wskazówki do ich rozumienia przedstawione są w „Understanding Techniques for WCAG Success Criteria".

https://www.w3.org/TR/UNDERSTANDING-WCAG20/understanding-techniques.html

1. Postrzegalność — informacje oraz komponenty interfejsu użytkownika muszą być przedstawione użytkownikom w sposób dostępny dla ich zmysłów.

Wytyczna 1.1. Alternatywa w postaci tekstu: dla każdej treści nietekstowej należy dostarczyć alternatywną treść w formie tekstu, która może być zamieniona przez użytkownika w inne formy (np. powiększony druk, brajl, mowa syntetyczna, symbole lub język uproszczony).

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
1.1.1. Treść nietekstowa	**A**	Należy zapewnić, aby: ▪ wszystkie obrazy, przyciski graficzne, obrazy pełniące role odnośników miały odpowiedni do zawartości i celu opis alternatywny, ▪ wszystkie ozdobne obrazy miały pusty tekst alternatywny, ▪ wszystkie infografiki miały alternatywną, tekstową informację w treści lub na osobnej podstronie, ▪ wszystkie wykresy i mapy, które nie podlegają wyłączeniu, miały alternatywę w postaci tekstu, tabel itp. w treści lub na osobnej podstronie lub widoku, ▪ wszystkie przyciski miały odpowiedni do pełnionej funkcji opis tekstowy jako wartość lub treść, ▪ wszystkie pola formularzy miały jednoznaczną etykietę, ▪ graficzne elementy CAPTCHA miały alternatywę w postaci tekstu lub innego sposobu na pozyskanie informacji, jak np. dźwięk.

Wytyczna 1.2. Media zmienne w czasie: należy dostarczyć alternatywę dla mediów zmiennych w czasie.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
1.2.1. Tylko audio lub tylko wideo (nagranie)	**A**	Materiały publikowane na stronie powinny mieć: ▪ transkrypcję tekstową nagranego dźwięku dla wszystkich nagranych (nietransmitowanych na żywo) materiałów dźwiękowych i wideo, takich jak np. podcasty dźwiękowe, pliki mp3 itp.,

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
		▪ transkrypcję tekstową lub odpowiednik dźwiękowy dla materiałów wideo (nietransmitowanych na żywo), które nie zawierają ścieżki dźwiękowej lub ścieżka dźwiękowa nie przenosi znaczenia (np. muzyka grająca w tle).
1.2.2. Napisy rozszerzone (nagranie)	**A**	Dla wszystkich opublikowanych na stronie materiałów wideo (nietransmitowanych na żywo) należy zapewnić napisy (dialogi, informacje o dźwiękach).
1.2.3. Audiodeskrypcja lub alternatywa dla mediów (nagranie)	**A**	Dla wszystkich opublikowanych na stronie materiałów wideo należy zapewnić treść alternatywną, która opisuje tę samą historię i przedstawia te same informacje, co opublikowany materiał. Obejmuje ona wszystkie ważne dialogi i działania, również wygląd otoczenia, które są częścią historii.
1.2.4. Napisy rozszerzone (na żywo) ***wyłączone z UDC**	**AA**	Dla wszystkich treści multimedialnych udostępnianych na żywo (materiały tylko dźwiękowe, webcasty, wideokonferencje itd.) należy zapewnić napisy zsynchronizowane z dźwiękiem.
1.2.5. Audiodeskrypcja (nagranie)	**AA**	Dla wszystkich opublikowanych na stronie materiałów wideo należy zapewnić ścieżkę z audiodeskrypcją lub możliwość jej włączenia.

Wytyczna 1.3. Możliwość adaptacji: należy tworzyć treści, które mogą być prezentowane na różne sposoby (np. uproszczony układ wizualny), bez utraty informacji czy struktury.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
1.3.1. Informacje i relacje	**A**	Należy zapewnić zastosowanie semantycznych elementów strukturalnych, a przede wszystkim: ▪ nagłówków oraz ich odpowiedniej hierarchii, ▪ etykiet dla pól formularzy, ▪ list do grupowania semantycznie powiązanych treści oraz linków, ▪ tabel wraz z tytułami oraz komórkami nagłówkowymi, ▪ obrazów, ▪ materiałów audio, ▪ materiałów wideo. Formularze z polami, których wypełnienie jest wymagane, muszą być wyróżnione np. gwiazdką i opisane jako wymagane, np. w przypadku stron internetowych za pomocą atrybutów `required` albo `aria-required`.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
		Pola formularzy, layout serwisu www, nie mogą być oparte na tabelach.
1.3.2. Zrozumiała kolejność	**A**	Kolejność elementów nawigacji oraz czytania, określona w kodzie (np. w przypadku stron www – kodzie HTML), musi być logiczna i intuicyjna.
1.3.3. Właściwości zmysłowe	**A**	Elementy nawigacji oraz komunikaty przekazywane użytkownikom nie mogą polegać jedynie na doznaniach zmysłowych. Nie mogą zależeć od kształtu, lokalizacji wizualnej lub miejsca czy dźwięku.
1.3.4. Orientacja	**AA**	Należy zapewnić responsywność strony internetowej oraz aplikacji mobilnej (RWD), czyli możliwość wyświetlenia treści zarówno w układzie pionowym, jak i poziomym urządzenia (np. smartfon, tablet) bez utraty treści lub zawartości, z wyjątkiem sytuacji, kiedy do zrozumienia treści konkretny układ jest niezbędny, np. aktywny blankiet przelewu musi być tylko w poziomie, aby w całości go zobaczyć.
1.3.5. Określenie przeznaczenia wprowadzanych danych	**AA**	Dla tekstowych pól formularzy, które zbierają określone typy informacji o użytkowniku (jak np. imię, nazwisko, telefon, email itp.), muszą być prezentowane użytkownikom podpowiedzi z odpowiednią wartością (np. w przypadku stron internetowych zdefiniowane za pomocą atrybutów `autocomplete`).

Wytyczna 1.4. Możliwość rozróżnienia: użytkownik powinien móc dobrze widzieć bądź słyszeć treści — mieć możliwość oddzielenia informacji od tła.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
1.4.1. Użycie koloru	**A**	Dla treści, których kolor określa przeznaczenie lub ważność, należy zapewnić inny dodatkowy sposób wyróżnienia, np. wymagane pola formularzy oznaczone gwiazdką, a nie tylko kolorem, podkreślone linki, dla wykresów dodatkowe oznaczenia jak figury geometryczne, desenie itp.
1.4.2. Kontrola odtwarzania dźwięku	**A**	Po wczytaniu strony www lub aplikacji mobilnej dźwięk nie może być automatycznie odtwarzany.
1.4.3. Kontrast (minimalny)	**AA**	Współczynnik kontrastu pomiędzy tekstem lub grafikami tekstowymi a tłem powinien wynosić minimum 4,5:1.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
1.4.4. Zmiana rozmiaru tekstu	**AA**	Po powiększeniu rozmiaru czcionki do 200% za pomocą standardowych funkcjonalności przeglądarki lub funkcji asystujących dostępnych w systemach mobilnych nie może nastąpić utrata zawartości lub funkcjonalności widoków (np. fragmenty tekstów lub funkcjonalne elementy nie mogą uciec poza krawędzie przeglądarki lub kontenerów – pola prezentacji mediów – w których zostały umieszczone itp.).
1.4.5. Obrazy tekstu	**AA**	Nie należy przedstawiać tekstu za pomocą grafiki. Wyjątkiem jest tekst, który jest częścią logo lub nazwy własnej produktu.
1.4.10. Dopasowanie do ekranu	**AA**	W przypadku, kiedy szerokość ekranu wynosi 320 pikseli w trybie portretowym (pionowym) lub wysokość ekranu wynosi 256 pikseli w trybie poziomym, nie może nastąpić utrata treści ani funkcjonalności oraz nie może wystąpić przewijanie treści w poziomie. Wyjątkiem są treści wymagające przewijania w poziomie, takie jak np. tabele danych, złożone obrazy (mapy, wykresy), paski narzędzi itp.
1.4.11. Kontrast elementów nietekstowych	**AA**	Współczynnik kontrastu kolorów pomiędzy obiektami graficznymi (jak np. ikony, wykresy) oraz elementami interfejsu (jak np. przyciski, kontrolki i pola formularzy, fokus) a kolorami przylegającymi powinien wynosić minimum 3:1.
1.4.12. Odstępy w tekście	**AA**	Przy zwiększeniu odstępów w tekście pomiędzy literami i wierszami nie może nastąpić utrata treści lub funkcjonalności: ▪ wysokość linii (odstępy między wierszami) co najmniej 1,5 razy większa niż rozmiar czcionki, ▪ odstępy pomiędzy akapitami co najmniej 2 razy większe niż rozmiar czcionki, ▪ odstępy między literami (rozstrzelenie) co najmniej 0,12 razy większe niż rozmiar czcionki, ▪ odstępy między wyrazami co najmniej 0,16 razy większe niż wielkości czcionki.
1.4.13. Treść spod kursora lub fokusa* ***** **nie dotyczy natywnych aplikacji mobilnych**	**AA**	Gdy po najechaniu kursorem myszy lub sfokusowaniu elementu klawiaturą pojawia się dodatkowa treść (np. *tooltip*), należy zapewnić, aby: ▪ pokazaną treść można było odrzucić (zazwyczaj za pomocą klawisza esc) bez przesuwania kursora myszy lub fokusa klawiatury, chyba że treść zawiera błąd lub nie zasłania ani nie zakłóca odczytania pozostałej treści strony, ▪ pokazana treść była widoczna, zanim: ▫ kursor myszy lub fokus klawiatury nie zostaną odsunięte od elementu, który nową treść wywołał,

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
		▫ treść nie zostanie odrzucona lub nie będzie już istotna, ▫ kursor myszy najedzie na nią.

2. Funkcjonalność — komponenty interfejsu użytkownika oraz nawigacja muszą być możliwe do użycia.

Wytyczna 2.1. Dostępność z klawiatury: zapewnij dostępność wszystkich funkcjonalności za pomocą klawiatury.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
2.1.1. Klawiatura	**A**	Każdy element strony internetowej i jego funkcjonalność muszą być dostępne przy użyciu klawiatury, z wyjątkiem tych, które konwencjonalnie nie mogą być wykonane klawiaturą (np. rysunek odręczny).
2.1.2. Brak pułapki na klawiaturę	**A**	Podczas nawigacji klawiaturą nie może nastąpić blokada, która wymusi na użytkowniku wykonanie akcji myszką, aby przejść do następnego aktywnego elementu.
2.1.4. Skróty klawiaturowe	**A**	W sytuacji, gdy na stronie zostały zaimplementowane skróty klawiaturowe oparte tylko o litery, liczby, symbole lub znaki interpunkcyjne (jednoznakowe), wówczas: ▪ można skrót wyłączyć, ▪ można zdefiniować skrót na dodatkowy klawisz niedrukowalny (CTRL, ALT itp.), ▪ skrót jest aktywny tylko wtedy, gdy powiązany z nim element jest sfokusowany.

Wytyczna 2.2. Wystarczająca ilość czasu: zapewnij użytkownikom wystarczająco dużo czasu na przeczytanie i skorzystanie z treści.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
2.2.1. Możliwość dostosowania czasu	**A**	Jeśli istnieje limit czasowy na wykonanie danego zadania, musi być możliwość jego wyłączenia, ustawienia lub zwiększenia. Wyjątkiem są zdarzenia zachodzące w czasie rzeczywistym (np. aukcje), gdzie limit czasowy jest absolutnie konieczny lub gdy czas wynosi ponad 20 godzin.
2.2.2. Wstrzymywanie (pauza),	**A**	Wszystkie informacje, które są automatycznie przesuwane i widoczne dłużej niż 5 sekund lub automatycznie się aktualizują oraz przedstawione są równolegle z inną treścią,

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
zatrzymywanie, ukrywanie		muszą mieć mechanizm, który pozwoli na ich zatrzymanie, wstrzymanie lub ukrycie. Wyjątkiem może być sytuacja, w której przesuwanie lub mruganie jest integralną częścią wykonywanej operacji, np. animacja, która pojawia się w trakcie ładowania treści, ponieważ jej zatrzymanie zasugeruje, że ładowanie treści zostało przerwane. Ruch lub miganie może być użyte dla zwrócenia uwagi użytkownika lub wyróżnienia treści, pod warunkiem, że trwa krócej niż 3 sekundy.

Wytyczna 2.3. Ataki padaczki: nie należy projektować treści w taki sposób, aby prowokować ataki padaczki.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
2.3.1. Trzy błyski lub wartości poniżej progu	**A**	Nie należy prezentować treści, które zwiększają ryzyko napadu padaczki przez oddziaływanie na układ nerwowy człowieka, takich, które migają więcej niż 3 razy na sekundę i zawierają dużo czerwieni.

Wytyczna 2.4. Możliwość nawigacji: dostarczenie narzędzi ułatwiających użytkownikowi nawigowanie, znajdowanie treści i ustalanie, gdzie się w danym momencie znajduje.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
2.4.1. Możliwość pominięcia bloków	**A**	Należy zapewnić ominięcie nawigacji i innych elementów na podstronach za pomocą skip linków, aby umożliwić przejście np. do treści głównej.
2.4.2. Tytuły stron	**A**	Wszystkie podstrony serwisu muszą mieć unikalne tytuły, zazwyczaj w formie: nazwa podstrony/artykułu – nazwa serwisu. W przypadku aplikacji mobilnych musi to być nazwa aktualnie wyświetlanego widoku.
2.4.3. Kolejność fokusa	**A**	Poruszanie się po linkach, elementach formularzy oraz innych elementach otrzymujących fokus musi być logiczne i intuicyjne oraz zgodne z przyjętą konwencją w danej kulturze. W przypadku stron internetowych:

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
		▪ użytkownik, wykorzystując tabulator lub strzałki (w zależności od komponentu), porusza się od lewej do prawej, z góry na dół, ▪ skip linki nie tylko wizualnie przenoszą użytkownika do określonego obszaru strony, ale też fizycznie przenoszą fokus, ▪ otwieranie okien modalnych (blokujących korzystanie z innych elementów strony) przenosi fokus na nie, blokuje go wewnątrz, a zamknięcie przenosi fokus na element je otwierający lub w odpowiednie miejsce na widoku. W przypadku aplikacji mobilnych działających na urządzeniach dotykowych: ▪ użytkownik, wykorzystując gesty w prawo/lewo, porusza się po następnych lub poprzednich elementach, ▪ otwieranie okien modalnych przenosi fokus na nie, blokuje go wewnątrz, a zamknięcie przenosi fokus na element je otwierający lub w odpowiednie miejsce na widoku.
2.4.4. Cel linku (w kontekście)	**A**	Linki, przyciski formularza, obszary aktywne map odnośników nie mogą być dwuznaczne dla użytkowników i muszą być wystarczająco opisane z określeniem swojego celu bezpośrednio z tekstu linkowanego lub – w pewnych przypadkach – z linku w swoim kontekście (np. w elementach list, komórkach lub nagłówkach tabeli itd.). Linki (lub przyciski graficzne formularzy) o tym samym celu powinny mieć te same opisy (być spójne – według kryterium sukcesu 3.2.4.), a linki o różnych celach powinny mieć różne opisy.
2.4.5. Wiele dróg* *** w większości przypadków nie dotyczy aplikacji mobilnych**	**AA**	Poza standardową nawigacją muszą być jeszcze inne sposoby odnalezienia informacji, jak np. mapa strony i wyszukiwarka.
2.4.6. Nagłówki i etykiety	**AA**	Nagłówki i etykiety elementów aktywnych formularzy muszą być opisane i nie mogą się powtarzać.
2.4.7. Widoczny fokus* *** nie dotyczy natywnych aplikacji mobilnych**	**AA**	Podczas nawigacji klawiaturą element mający aktualne zaznaczenie (fokus) musi być dobrze widoczny przez wyraźne zaznaczenie jego obramowania lub zmianę tła (np. inwersję kolorów) i spełniać minimalne wymagania kontrastu w stosunku do tła (minimum 3:1).

Wytyczna 2.5. Wprowadzanie danych: ułatw użytkownikom obsługę funkcji za pomocą różnych danych wejściowych poza klawiaturą.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
2.5.1. Gesty wskazujące	**A**	Na urządzeniach dotykowych gesty wielopunktowe lub oparte na ścieżce (jak np. szczypanie, przeciąganie) można wykonać za pomocą aktywowania jednym punktem, jak np. dotknięcie w przycisk. Wyjątkiem są sytuacje, kiedy konkretna funkcjonalność jest oparta o gesty wielopunktowe lub ścieżkę.
2.5.2. Anulowanie wskazania	**A**	Dla uniknięcia przypadkowej aktywacji elementu (przycisku, kontrolki, linku itp.) nie należy używać zdarzenia down (np. `onmousedown`, `ontouchstart`).
2.5.3. Etykieta w nazwie	**A**	Elementy interfejsu (jak np. linki, przyciski itp.) które zawierają tekst lub obrazy tekstu, mają dostępną nazwę (etykietę, tekst alternatywny, `aria-label`, itp.), która zawiera w sobie widoczny tekst, najlepiej na jej początku.
2.5.4. Aktywowanie ruchem	**A**	Funkcjonalność, która jest uruchamiana przez poruszanie urządzeniem (np. potrząsanie lub przechylanie urządzenia mobilnego) lub przez ruch użytkownika (np. machanie do kamery), można wyłączyć. Musi być ona też zapewniona przez standardowe elementy sterujące, takie jak np. przyciski.

3. Zrozumiałość — informacje oraz obsługa interfejsu użytkownika muszą być zrozumiałe.

Wytyczna 3.1. Możliwość odczytania: treść powinna być zrozumiała i możliwa do odczytania.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
3.1.1. Język strony	**A**	Należy określić główny język przetwarzania treści przez technologie asystujące: ▪ dla stron internetowych za pomocą atrybutu `lang` i/lub `xml:lang` w znaczniku HTML, ▪ dla aplikacji mobilnych zgodny z aktualnym językiem systemu wybranym przez użytkownika.
3.1.2. Język części	**AA**	Należy określić język, jeśli zaszła zmiana języka dla treści, które nie są nazwami własnymi.

Wytyczna 3.2. Przewidywalność: strony internetowe powinny otwierać się i działać w przewidywalny sposób.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
3.2.1. Po oznaczeniu fokusem	**A**	Jeśli jakikolwiek element otrzymał zaznaczenie (fokus), nie może nastąpić żadna zmiana kontekstu na stronie, która mogłaby wprowadzić w błąd lub dezorientować użytkownika, np.: ▪ formularze nie mogą być wysyłane automatycznie bez informowania o tym użytkowników, ▪ strona lub widok aplikacji mobilnej nie może przeładowywać się automatycznie, ▪ wszystkie zmiany mogą być wyzwalane tylko przez świadome działanie ze strony użytkownika.
3.2.2. Podczas wprowadzania danych	**A**	Nie należy stosować mechanizmów, które przy zmianie ustawień jakiegokolwiek komponentu interfejsu użytkownika powodują automatyczną zmianę kontekstu (np. w formularzu kliknięcie opcji do wyboru przenosi na następną stronę bez potwierdzenia przyciskiem typu „dalej”). Jeśli takie mechanizmy istnieją, to użytkownik musi być o tym informowany/ostrzegany, zanim zacznie korzystać z komponentu.
3.2.3. Konsekwentna nawigacja	**AA**	Wszystkie mechanizmy nawigacji, które powtarzają się na podstronach i widokach aplikacji mobilnych, muszą pojawiać się w tym samym względnym porządku za każdym razem, gdy są ponownie prezentowane, z wyjątkiem sytuacji, gdy istnieje mechanizm, który daje użytkownikowi możliwość decydowania, co ma się na stronie pojawiać i w jakiej kolejności. Dodatkowe informacje umieszczone pomiędzy powtarzającymi się elementami, jak np. zagnieżdżone menu lub pomijanie elementów, mogą zaburzać porządek pozostałych tylko w wyjątkowych sytuacjach.
3.2.4. Konsekwentna identyfikacja	**AA**	Elementy, które mają tę samą funkcjonalność na wielu podstronach strony internetowej lub widokach aplikacji mobilnych, muszą być w spójny sposób identyfikowane. Jeśli komponenty mają tę samą funkcjonalność i są identyfikowane w różny sposób, użytkownicy z problemami kognitywnymi (poznawczymi), trudnościami w uczeniu się, niewidomi itp. nie będą wiedzieli, że mają do czynienia z tym samym elementem i nie będą wiedzieli, czego się spodziewać, a to może prowadzić do wielu błędów.

Wytyczna 3.3. Pomoc przy wprowadzaniu informacji: istnieje wsparcie dla użytkownika, by mógł uniknąć błędów lub je skorygować.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
3.3.1. Identyfikacja błędu	**A**	Formularze na stronie internetowej i w aplikacjach mobilnych (wyszukiwarka, newsletter, rejestracja, kontakt itp.) muszą być wyposażone w mechanizmy sprawdzające poprawność wprowadzanych danych. W sytuacji, gdy użytkownik niepoprawnie wypełni pole lub pominie pole wymagane, musi być o tym fakcie poinformowany w formie tekstu.
3.3.2. Etykiety lub instrukcje	**A**	W każdym miejscu, w którym wymagane jest wprowadzenie przez użytkownika informacji (np. formularze), muszą być zapewnione czytelne etykiety przycisków i pól lub instrukcje, jak je wypełnić, a jeśli to konieczne, przykłady.
3.3.3. Sugestie korekty błędów	**AA**	Jeśli zostanie wykryty błąd przy wprowadzaniu danych do formularza, muszą zostać przedstawione użytkownikowi sugestie mogące rozwiązać problem. Nie mogą one jednak zmienić celu treści oraz stanowić zagrożenia (podczas procesu logowania nie możemy sugerować, jaki poprawny login lub hasło użytkownik powinien wprowadzić).
3.3.4. Zapobieganie błędom (kontekst prawny, finansowy, związany z podawaniem danych)	**AA**	Jeśli na stronie internetowej użytkownik może wypełniać zobowiązania prawne lub przeprowadzać transakcje finansowe, modyfikować i usuwać przechowywane dane, wypełniać teksty – muszą być zapewnione mechanizmy pozwalające na przywrócenie poprzednich danych, weryfikację lub potwierdzenie.

4. Solidność — treść musi być solidnie opublikowana, tak by mogła być skutecznie interpretowana przez różnego rodzaju oprogramowania użytkownika, w tym technologie wspomagające.

Wytyczna 4.1. Kompatybilność: zmaksymalizowanie kompatybilności z obecnymi oraz przyszłymi programami użytkowników, w tym z technologiami wspomagającymi.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
4.1.1. Parsowanie* * **nie dotyczy natywnych aplikacji mobilnych**	**A**	Kod HTML musi być wolny od błędów i poprawny semantycznie. W szczególności należy zwrócić uwagę, aby elementy miały pełne znaczniki początkowe i końcowe, elementy były zagnieżdżane według swoich specyfikacji, elementy nie miały zduplikowanych atrybutów. Wszystkie atrybuty `id` muszą być unikalne, z wyjątkiem przypadków, kiedy specyfikacja zezwala na wyżej wymienione cechy.

Kryterium sukcesu	Poziom	Wymagania
		Sprawdzenie należy przeprowadzić w narzędziu https://validator.w3.org/nu/#textarea. Kod HTML należy pobrać z narzędzia developerskiego przeglądarki.
4.1.2. Nazwa, rola, wartość	**A**	Na stronach internetowych znaczniki semantyczne HTML/XHTML oraz atrybuty wraz z wartościami, a w aplikacjach mobilnych elementy semantyczne, muszą być używane zgodnie ze specyfikacją. Dotyczy to zwłaszcza formularzy, etykiet do pól formularzy, linków, tabel itp. Na stronach internetowych należy stosować atrybuty ARIA, które zwiększają dostępność elementów w sytuacji, kiedy kod HTML nie daje takiej możliwości, jak np.: ▪ okienka dialogowe, ▪ panele z zakładkami, ▪ paski postępu, ▪ suwaki, ▪ karuzele, ▪ bieżące stany elementów, jak np. rozwinięty, zaznaczony, bieżący, ukryty, prawidłowy itp.
4.1.3. Komunikaty o stanie	**AA**	Jeśli wyświetlany jest ważny komunikat (np. ostrzeżenie, powiadomienie itp.), a fokus nie jest na niego przeniesiony, musi być on zgłaszany przez czytniki ekranu, zwykle za pośrednictwem: ▪ atrybutów ARIA (np. `role="alert"`, `role="status"`, `aria-live` itp.) na stronach internetowych, ▪ regionów live lub komunikatów live w aplikacjach mobilnych.